

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА У ЈАГОДИНИ

Посебна издања
Научни скупови, књ. 15

КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ
И ОМЛАДИНУ
– НАУКА И НАСТАВА

Јагодина, 2012.

Универзитет у Крагујевцу
Факултет педагошких наука у Јагодини

Посебна издања
НАУЧНИ СКУПОВИ
Књига 15

КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ – НАУКА И НАСТАВА

ЗБОРНИК РАДОВА СА НАУЧНОГ СКУПА
(Јагодина, 6. април 2012)

НАУЧНИ СКУП

КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ – НАУКА И НАСТАВА

Посебна издања, књ. 15

Издавач

Факултет педагошких наука у Јагодини
Милана Мијалковића 14, Јагодина

Одржавање скупа и објављивање овог Зборника подржало је
Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

За издавача

Проф. мр Сретко Дивљан

Уредници

Проф. др Виолета Јовановић, проф. др Тиодор Росић

Рецензенти

Проф. др Милош Ковачевић, проф. др Тиодор Росић,
проф. др Виолета Јовановић, доц. др Илијана Чутура

Лектура и коректура
МА Маја Димитријевић

Превод на енглески језик
МА Дијана Андрејић

Технички уредник и компјутерски слој
Радомир Ивановић

Штампа

Сквер, Крагујевац
Тираж: 300

На насловној страни

Милорад Бата Михаиловић: „Српска прича“, 1989. год., комбинована техника

Програмски одбор

Проф. др Виолета Јовановић (Факултет педагошких наука у Јагодини),
доц. др Илијана Чутура (Факултет педагошких наука у Јагодини),
проф. др Милош Ковачевић (Филолошки факултет у Београду),
проф. др Тиодор Росић (Факултет педагошких наука у Јагодини),
проф. др Миланка Бабић (Филозофски факултет на Палама)

ISBN 978-86-7604-085-8

САДРЖАЈ

Тедор Росић, ПРЕДГОВОР 4

:

Милош М. Ковачевић, ЈЕЗИК И СТИЛ РАДОВИЋЕВИХ ДРАМСКИХ
ТЕКСТОВА ЗА ДЕЦУ 11

Радoje Д. Симић, Јелена Р. Јовановић Симић, МИРИСИ И БОЈЕ У „ДОЛИНИ
ТОРГОВАНА“ 33

Милентије М. Ђорђевић, КРИЗА ЧИТАЊА И РАЗВИЈАЊЕ ЧИТАЛАЧКИХ
ИНТЕРЕСОВАЊА УЧЕНИКА МЛАЂЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА 39

Милосав М. Савић, РЕАЛИСТИЧКИ МАГИЗАМ У БАЈКАМА ИЛИЈЕ
ЗУКИЋЕВИЋА 49

II

Јованка Ј. Радић, О СЛЕДУ ЗАМЕНИЧКИХ ЈЕДИНИЦА У ОНТОГЕНЕЗИ 57

Veran J. Stanojević, NEKI ASPEKI TEMPORALNOSTI I REFERENCIJALNOSTI
U DODEOVOJ PRIČI „KOZA G. SEGENA“ 67

Тијана В. Ашић, Милана Л. Додиг, ЈЕЗИЧКЕ ИНОВАЦИЈЕ У САВРЕМЕНОЈ
КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ: ЦЕРОНИМО СТИЛТОН И ШТРУМПФОВИ 79

Милка В. Николић, СЛОЈ ЈЕДИНИЦА ЗВУЧАЊА И ЈЕДИНИЦА ЗНАЧЕЊА
У ПОЕТИЦИ ПРОЗЕ ЗА ДЕЦУ МИРЈАНЕ СТЕФАНОВИЋ (СТИЛЕМАТИЧКИ
ПОСТУПЦИ) 91

Јелена М. Стевановић, ЛЕКСИЧКА СРЕДСТВА СТИЛИЗАЦИЈЕ У ДЕЛУ
ДОЖИВЉАЈИ НИКОЛЕТИНЕ БУРСАЋА БРАНКА ЂОПИЋА 105

Марина В. Кебара, ЈЕЗИЧКЕ АНТИНОМИЈЕ У ДЕЧЈЕМ СТВАРАЛАШТВУ
И СТВАРАЛАШТВУ ЗА ДЕЦУ – ПСИХОЛИНГВИСТИЧКИ ПРИСТУП 119

Јелена Љ. Спасић, КЕНИНГ У КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ 139

Ivana R. Ćirković-Miladinović, Tijana J. Dabić, Radmila R. Suzić, THE ROLE OF CHILDREN'S LITERATURE IN TEACHING OF ENGLISH TO YOUNG LEARNERS 161

Милица М. Радуловић, ЈЕЗИК У САВРЕМЕНОМ РОМАНУ ЗА ДЕЦУ 171

Marija V. Đorđević, SRPSKA GLAGOLSKA VREMENA KAO EKVIVALENTI FRANCUSKOG IMPERFEKTA U ROMANU *LJUBAVNA SABOTAŽA* AMELI NOTOMB 179

III

Дијана Љ. Вучковић, ЧИТАЛАЧКА ИНТЕРЕСОВАЊА УЧЕНИКА ПЕТОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ 195

Далиборка С. Пурић, УЧИТЕЉ И ЧИТАЛАЧКА ИНТЕРЕСОВАЊА УЧЕНИКА МЛАЂЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА 213

Зона В. Мркаљ, ДЕЧАК У ОДРАСТАЊУ КАО ТИПСКИ ЈУНАК У КЊИЖЕВНИМ ТЕКСТОВИМА ЗА МЛАЂЕ РАЗРЕДЕ 229

Зорица В. Цветановић, Јелена М. Радојичић, ЗАИНТЕРЕСОВАНOST УЧЕНИКА ЗА ЧИТАЊЕ БАСНИ У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ 237

Снежана П. Марковић, НОВИЈА ИСТРАЖИВАЊА ЧИТАЛАЧКИХ ИНТЕРЕСОВАЊА И НАВИКА УЧЕНИКА РАЗРЕДНЕ НАСТАВЕ 249

Драгана Р. Гавриловић-Обрадовић, ДЕЧЈИ НЕСПОРАЗУМ СА АНТИЋЕВИМ „НЕСПОРАЗУМОМ“ 263

Ана М. Вујовић, МАЛИ НИКОЛА РЕНЕА ГОСИНИЈА – ТРАДИЦИОНАЛАН ИЛИ МОДЕРАН ЈУНАК? 271

Маја М. Димитријевић, ДЕЦА-ЈУНАЦИ У ПРИЧАМА СВЕТЛАНЕ ВЕЛМАР-ЈАНКОВИЋ 281

Jasmina M. Ahmetagić, USAMLJENICI U ROMANU-BAJCI MIHAELA ENDEA 289

Вера М. Савић, РАЗВИЈАЊЕ ВЕШТИНЕ ЧИТАЊА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ НА МЛАЂЕМ УЗРАСТУ 299

Ана М. Марковић, „ДЕЦА КОЈА СЕ НИЧЕГА НЕ ПЛАШЕ“ У СРПСКИМ НАРОДНИМ БАЈКАМА 317

IV

Сретко О. Дивљан, ДРАМСКЕ ИГРЕ – ДРАМАТИЗАЦИЈА БАСНЕ 333

Бранко С. Ристић, ФИЛОЗОФИЈА У БАЈКАМА ТИОДОРА РОСИЋА 345

Слађана М. Миленковић, ЖЕНИДБА СА ПРЕПРЕКАМА – РОМАН-БАЈКА ТИОДОРА РОСИЋА *ЗЛАТНА ГОРА* 351

- Јованка Д. Денкова, Махмут И. Челик, КОЛОДИЕВСКИ ТИП НА ФАНТАСТИК
ВО МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦА 361
- Махмут И. Челик, Јованка Д. Денкова, ПОЕТСКОТО ВО КНИГАТА РАСКАЗИ
„ПОЛСКИ ЦВЕТ“ ОД ШУКРИ РАМО 367
- Ненад Р. Кебара, АФЕКТИВНА ПРОТИВРЕЧНОСТ ЖАНРА – „КРВАВА
БАЈКА“ ДЕСАНКЕ МАКСИМОВИЋ 375
- Тиодор Р. Росић, ВРЕМЕ И ПРОСТОР У ПРИЧАМА МИЛЕТЕ ЈАКШИЋА 389
- Светлана С. Калезић-Радоњић, НОВИ ПОЕТСКИ ГЛАСОВИ У ЦРНОГОРСКОЈ
КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ 399
- Ивана М. Милић, УЛОГА БРОЈАЛИЦА У МУЗИЧКОМ РАЗВОЈУ ДЕЦЕ
ПРЕДШКОЛСКОГ И МЛАЂЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА 407
- Наташа М. Вукићевић, ПОЕЗИЈА И МУЗИКА – ЕЛЕМЕНТИ ПЕСМЕ
У НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ 415
- Сандра Р. Милановић, Весна В. Миленковић, ДРАМАТИЗАЦИЈА ДРАМСКОГ
ДЕЛА „А ЗАШТО ОН ВЕЖБА“ У НАСТАВИ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА 427
- V
- Миомир Милинковић, ЗАВИЧАЈНЕ БОЈЕ У ПОЕЗИЈИ ДОБРИЦЕ ЕРИЋА 439
- Стана Љ. Смиљковић, ПЕЈЗАЖ И ЧОВЕК У ПЕСМАМА ДОБРИЦЕ ЕРИЋА 449
- Виолета П. Јовановић, *САН ГРУЖАНСКЕ ЛЕТЊЕ НОЋИ* ДОБРИЦЕ ЕРИЋА
– ЛИРСКИ РОМАН ЗА ДЕЧАКЕ 455
- Илијана Р. Чутура, КОМУНИКАЦИЈСКЕ ЗАГОНЕТКЕ ЕРИЋЕВЕ „ВЕЛИКЕ
ПЕСМЕ О ЈЕДНОМ МАЛОМ ЈАГЊЕТУ“ 463
- Буба Д. Стојановић, ПОЕЗИЈА ДОБРИЦЕ ЕРИЋА
– ОДА ДЕТИЊСТВУ, ПРИРОДИ, ЉУБАВИ, ЛЕПОТИ И ЗАВИЧАЈУ 473
- Светлана С. Ђурчић, ЛИРСКИ ХЕРБАРИЈУМ 481

Јованка Денкова¹

Универзитет „Гоце Делчев“

Филолошки факултет

Махмут Челик²

Универзитет „Гоце Делчев“

Филолошки факултет

КОЛОДИЕВСКИ ТИП НА ФАНТАСТИКА ВО МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦА

Апстракт: Во овој труд се разгледува прашањето за фантастиката во македонската литература за деца. Притоа, се обрнува внимание на оној тип фантастика познат како колодиевска фантастика затоа што во неа главен акцент се става на оживотворувањето на предметите, појавите, играчките и животните, како одлика на чудесното. Животните и играчките се вечни придружници на детето во неговиот секојдневен живот, тие му се најверни другари во часовите на осаменост, при болест и сл. Оттука, токму затоа, кон нив детето има специфичен анимистички приод и развива разни емоции. Истовремено, тие го разонодуваат и го забавуваат, а особено се важни зашто со нив детето доживува своевидна социјализација и изградување на неговата хумана личност.

Клучни зборови: фантастика, животни, играчки, оживотворување, чудесно.

Чудесното има сосема поинакво место во литературата за деца. Тоа разведрува, дава убавина и чувство на мистериозност...Кога ќе проговорат играчките и предметите, животните и растенијата, како да се отвора непозната страница од Книгата на животот и сè станува една голема и нова сказна.³ Приказните за предметите децата ги прифаќаат со својот анимистички приод - детето умеа да ги двои според нивните особини, да воспоставува емотивни односи од различен

¹ jovanka.denkova@ugd.edu.mk

² mahmut.celik@ugd.edu.mk

³ Branislava Kovačević, *Fantastika, beg od stvarnosti ili uzlet mašte*, Detinjstvo, Novi Sad, br.1-2, 2000.

вид - да ги сака, да им се лути. Предметите кои детето најдлабоко ги доживува во својата околина се, секако играчките. Иако детето сака да игра со секој предмет што му е при рака, играчката го привлекува зашто таа е наменета само на светот во кое детето се наоѓа и тоа ја прима како дел од него. Особините кои играчките ги имаат, кои поточно, детето им ги дава, претставуваат еден одблесок на социјалниот живот на детето - тоа го воспоставува среде своите играчки и реалниот свет, но и својата фантазија. Приказните од тој тип се за децата привлечни зашто јунаците се наоѓаат во нивната околина, тие се во можност и да ја "играат приказната" и да ѝ додадат елементи кои ним им се најблиски, да ја менуваат согласно природата на оние играчки кои им се најблиски (Мицковиќ 1985:73-74).

Во *Приказна за училиницата*, Александар Поповски⁴ го реализирал преодот од реалното во иреалното, применувајќи ја постапката на оживување на предметите и нивно оживотворување/очовечување. Овде иреалното е во антропоморфното прикажување на предметите со кои децата секојдневно се среќаваат во училиштето, но навикнале на нив да гледаат како на банални, секојдневни предмети. Со ваквата своја постапка, авторот дава можност за развивање на поинаква перспектива во детските очи. Еве ја првата наративна секвенца од расказот: „Тоа попладне сите беа дремливи. Уште разбудувајќи се зборуваа како многу им станал здодевен ваквиот живот. И, како што бива секогаш кога се зборува за здодевност и мрза, така и сега жителите на училиницата почнуваа да дремат“ (Поповски 2001: 89). По нејзиното прочитување читателот добива првичен впечаток дека се работи за расказ во кој нема ништо необично. Но, веќе во следната секвенца почнува да се распредува приказната за необичниот разговор меѓу "жителите" на една обична училница. Црната табла, Сунѓерот, Првата клупа, Последната клупа, Жолтата месингова квака од влезната врата, Старата Катедра, Зелениот Дневник и Правта - тоа се учесниците во необичниот „разговор“ што се води во празната училница за време на летниот распуст. Монотонијата на деновите и осаменоста без детската врева и немирлаци, ги фрлаат во зачмаеност и исповед на своите болки. Црната Табла е осамена и желна за разговор: „Едната нејзина страна веќе два месеца беше свртена кон Сидот. Веќе два месеца, сиромашката, за соговорник го имаше само белиот Сид“ (стр.89). Другата страна на Таблата, пак, ја измачуваат сончевите зраци кои почиваат на неа: „Многу ми е топло, ќе умрам од топлина“ (стр.89). На разговорот му се приклучуваат и Сунѓерот, кој е ужасно жеден: „...колку ми се пие вода. Просто изгорев. Не знаете вие што значи тоа да се напиеш студена вода!“ (стр.89), потоа Првата клупа

⁴ Александар Поповски е роден во Ново Косово, Приштина, 1932 година. Автор е на следните книги за деца и млади: *расказите - Еден ден војна*(1968), *На што личи снегот* (1969), *Најубавиот букет* ((1970), *Копач на извори* (1972), *Коњ во бунарот* (1974), *Ветринки* (1984), романите за деца -*Лето во Славино* (1972), *Разлетување* (1980), *Летувалиците од Славино* (1986), *Дождови и поплави* (1988), *Бакнеж за сеќавање* (1990), *Прозорец на седмиот кат* (1983), антологијата *Огледала* (1984) и др.

која носталгично се сеќава на својата прва, нова облека: „Се сеќавам кога бев сосема млада и во нова зелена облека, кога оној повторувачот Коле, го остави еднаш врз мене извалканиот Сунѓер нацицан со матна вода. О, колку многу ми се смееја другарките! Мојата нова облека беше целата извалкана. Мене ми се плачеше, а тие толку силно ми се смееја...“ (стр.90), па Последната Клуца која е жели за својата некогашна убавина: „А што да речеме ние, сиромашките: се собрале овде најлошите деца, па цел ден со своите моливи шаркаат врз нас, а со своите ножеви ја сечат и ја упропастуваат нашата убавина“ (стр.90). Жолтата Квака од влезната врата на училиницата тагува по топлиот допир на детските раце: „Кој што сака нека се жали, јас сепак сакам што поскоро да се вратат учениците. Така се топли, пргави и нежни нивните дланки кога се фаќаат за мене“ (стр.90), а Старата Катедра, пак, копнее по почит и авторитет: „Важно е да се врати Учителот. Да го отвори Зелениот Дневник, па да внесе малку страв и почит кај децата, а и кај клупите. Откако отидоа учениците на летни фери, тие веќе не се свртуваат кон мене. Сосема ме занемарија. Го заборавија мојот стар авторитет...“ (стр.90). Од сите жители во училиницата кои учествуваат во разговорот, единствено молчаливата Прав „наталожена речиси еден прст по сите делови и предмети од училиницата“ (стр.90), не копнее по враќањето на учениците, бидејќи тогаш ќе мора „да ја остави оваа пријатна свежина, што веќе два месеца ја ужива во мир и спокојство во училиницава“ (стр.91).

Во расказот **Кец Прапорец** од Славко Јаневски, повторно се тргнува од реалноста која се преобразува во фантастична слика. Детето Кец Прапорец сака да ги избегне секојдневните училишни обврски, не сака да се чешла, што е типично за децата. И, тоа, такво, „дамкаво, чпртоносо, бушаво” дете, со изговор дека животот в град му е здодевен, решава да замине да живее во планината, да доживее некаква авантура: „стане Робинзон Крусо, негде, на некој пуст остров, отаде планината што се гледа од мојот прозорец“ (Јаневски 1989:47). Оддалечувањето од родителскиот дом и патувањето кон шумата се хуморно интонирани, особено оддалеченоста на која заминува: „Шумата, во која залута Кец Прапорец е оддалечена од нашиот град триста и триесет јарешки скокови и сто и дваесет ситни чекори на магаре“ (Јаневски 1989:47). Во шумата, Кец Прапорец доживува чудни авантури, но авантури кои се плод на неговата разиграна фантазија, односно стравот: „Стеблата се поткреваат од својот корен на прсти и ги подаваат рацете кон ѕвездите. Или се нишаат и крцкаат над своите трепетливи сенки - крц, крц!... Кец Прапорец имаше добар вид и не се лажеше: Од секоја грмушка светкаа по две очи...Гранките на стеблата се подаваа во мракот кон Кец Прапорец, чие исплашено срце шепотеше од возбуда: тика-так, тика-так!...А стеблата се веднеа над него и го мереа со

зениците на своите јазли. ...Нешто непознато се доближа до Кеџ Прапорец, нешто ни големо ни мало, ни темно ни светло“ (Јаневски 1989:48). Овде доаѓа до израз метафоричката функција, која најчесто се среќава кај чудесните и кај фантастичните призори преку разните видови на персонификација“ (Вуковиќ 1979:120-121). Во детската фантазија, под влијание на стравот, во полумракот и мракот на шумата, сè се преобразува - зад секоја грмушка го демнат застрашувачки очи, оживуваат стеблата и се однесуваат сенишно. На тој начин, призорите на шумата, од реална се преобразуваат во фантастична слика, која се збогатува и со обезличените ликови од читанката на Кеџ Прапорец „жеравот со рогови, гуска со шапка, лебед со чизми и со луле в клун, гуштер со очила, магаре со орловски крилја“, Марко Крале и неговиот ослепен коњ, „штркот обуен во шарени волнени чорапи и со волнена шапка на глава“, итн.

Во расказот **Шарената лага на дроздалецот**, иреалното е во обрнатата слика на нормалната состојба, која нужно предизвикува хумор, комика, т.е. се остварува хумористичната функција, или призори кои, пред сè, предизвикуваат чувство на смеа и хумор, па затоа не е необично што овде мечката бега дури в планина од глушецот, волкот се плаши од кртот, рисот се плаши од ежот, лисицата се дави во капка роса. Се чини дека им нема крај на фантастично--хуморните игри на Славко Јаневски, проткаени со послаб или посилен интензитет.

Во расказот **Пат на Марс**, преодот од реалното кон иреалното се постигнува со преобрнувањето на вообичаениот ред на работите, со цртање на ситуација која е спротивна на постоечката”⁵, а тоа преобрнување на нормалната состојба се постигнува со хуморно сликање на патувањето на полскиот глушец кај својот братучед Грицко кој е станар кај еден слаткар. По пат ја преплашува мачката: „И пристапи глушецот на старата мачка што предела па заспала. И пристапи и учтиво ја повлече за уво....Бабата-бабичка, (...), ги отвори очите, па светнаа во нив две зелени луни. Но кога го виде глушецот, исплашено мјаукна и се свалка на грб....Сиромавиот, не знаеше дека мачката се обесвести од чудо невидено. Никогаш ни еден глушец не ѝ се доближил толку за да ја праша нешто“ (стр.60).И на кучето на кое наидува, му влева страв: „Слушај, граѓанине, рече налутено, - ако не ми кажеш што ќе те прашам, си обрал. Ќе те пердашам сè додека и последната болва не ти откаже стан, не почитувајќи ги законите на станбениот закон“ (стр.61). Во потрага по Непознатото, „по тајните на далечните светови“, двајцата братучеди, во „празна конзервена

⁵ Milan Crnković, *Sto lica priče*, Školska knjiga, Zagreb, 1987, str.193.

кутија“, која е „трипати поголема од обајцата“, решаваат да заминат на Марс, за да по успешно извршената акција да дојдат „оттаму кај што беа“ (стр.64).

Тоде Чолак, зборувајќи за актуелноста на збирката „Марсовци и глупци“ вели: „Во нив е присутен современиот свет, посматран со детски очи, проблемите на денешниот човек, на нашиот и надвор од нашата земја. Тој стремеж да се оди во чекор со времето - еден е од видните квалитети на Славко Јаневски. Неговото творештво за деца не е проткаено со тага и плач; се е во ведрa насмевка, ненаметлива и интимна“. (Чолак 1976:288).

Животните заземаат значајно место во прозата на Славко Јаневски. Притоа, тие се само уште еден од начините за внесување на елементите на фантастичното во неговата проза наменета за деца. „Животните се главни актери на настаните: тие не само што персонифицирано го подржуваат човечкиот род, туку и го дополнуваат искажувајќи онакви димензии какви што човекот не поседува. ...Приказните од овој тип навистина се особени во прозата на Јаневски: тие не се нити приказни за животни, нити пак само фантастични приказни. ...Кај Јаневски животните се среќни: тие зборуваат, мислат, се радуваат, но затоа стануваат жртви на судбата, страдаат, боледуваат и умираат“ (Марјановиќ 1972: 55).

Во расказот **Триглава приказна**, фантастичноста е постигната со нонсенсно намалување на нормалната состојба, со што останатите појави изгледаат фантастично зголемени. Професорот Расеанко, кој „везден беше наведнат над некакви шишенциња од кои можеше да извлече сè што сака- веди, пламења, магли, па дури и разнобојни капки за секакви чуда“, во сета своја расеаност, зашто „шапката ја навлекуваше на нога место пантофла, елекот го облакаше како панталони, пушеше низ уво и заспиваше под кревет“ (Јаневски 1989:72), еден необичен ден „ожедне и место да ја земе чашата со пиво, дигна едно зелено шишенце и го испразни до дно“ (стр.72). Професорот Расеанко брзо ја сфатил својата грешка, бидејќи „место пиво испил зелени капки за намалување и, еве, ништо не се наголемило, туку тој се намалил“ (стр.72), и тоа е доволно за да започнат неговите необични и опасни авантури. Првата авантура е борбата-двобојот со огромниот пајак: „...кон него лазеше пајак на шест влакнести нозе, дебели како циновски буки“ (стр.72), во чии очи професорот е: „...мало чудовиште со глава голема како зрно пиперово“ (стр.73). Професорот присуствува на борбата меѓу мравките кои не можат да се согласат дали

сонцето е зелено или сино, а битката се води на планината Стара Чизма која професорот ја препознава, зашто некогаш „таа беше нова и на негова нога, топла, мекла, светната од боја“ (стр.77). Пред налетот на поројниот дожд кој може да го однесе во неврат, професорот се засолнува во Стара Чизма, од каде го спасува детето со „глава бушава и со дамкаво носе“ за да не остане приказната незавршена.

Во расказот **Страшило** е дадена болката на страшилото од кое никој не се плашел, па дури ни најплашливото животно - зајакот, а тоа, најмногу се плашело од мракот. Разочаран тргнува по светот да бара некого што ќе се исплаши од него. Се разочарува од својот изглед: „Виде смешна глава на танок врат и две дрвени раце во стара кошула со стобојни закрпи“ (Јаневски 1989: 82), на кој му се потсмеваат рибите, сојките, цвеќињата, ракот, гавраните. Очајот на страшилото се повеќе расне, сè до моментот на појавата на волкот, чија слика е фантастично предадена: „По виткавата врвица, меѓу столетните стебла со посребрени лисја од месечева пена, се ближеа кон нив две светкави зелени очи и два реда остри заби“ (стр.84). Во својата последна битка, не гледајќи дека зад него е волкот, а убедено дека сепак сите се плашат и кријат од него, страшилото, „Се преврте на грб и ја забуца во челуста на вилкот својата дрвена рака. ...Волкот сфати дека ова е негова последна битка...Реката кон која се тркалаа противниците, го притаи својот шум. Во згуснатата темнина крцкаа гранки, шушката сува слама, болно завиваше волкот...“ (стр.85). Продолжува животот во шумата, шумските жители се појавуваат од своите засолништа, а како единствен сведок за битката останува „песната за храброто сламено срце на едно нестрашно страшило“ (стр.86).

Литература

1. Вуковиќ (1979): Ново Вуковиќ, *Иза граница могућег*, Београд: Научна књига.
2. Јаневски (1989): Славко Јаневски, *Марсовци и глувци*, Скопје: Мисла.
3. Kovačević (2000): Branislava Kovačević, *Fantastika, beg od stvarnosti ili uzlet mašte*, Novi Sad: Detinjstvo.
4. Марјановиќ (1972), Воја Марјановиќ, *Во просторот на свежината*, Скопје: Наша книга.
5. Мицковиќ (1985): Натка Мицковиќ, *Детето и литературата за деца*, Скопје: Македонска книга.
6. Поповски (2001): Александар Поповски, *Приказна за училиницата (Раскази за деца)*, Скопје: Култура.
7. Crnković (1987): Milan Crnković, *Sto lica priče*, Zagreb: Školska knjiga.

8. Чолак (1976): Тоде Чолак, *Славко Јаневски во книжевната критика*, Скопје: Наша книга.

COLLODI'S TYPE OF FICTION IN MACEDONIAN CHILDREN LITERATURE

Abstract: This paper examines the issue of fantasy in Macedonian children literature. The attention is drawn to the type of fantasy known as Collodi's fantasy because the main emphasis is on giving life, i.e. revival of objects, phenomena, toys and animals, as a feature of the world of miracles. Animals and toys are constant companions of the child in his everyday life; they are faithful companions in times of loneliness, sickness, etc. Therefore, the child has a specific animistic approach towards them and develops various emotions. Simultaneously, they give the child pleasure and fun, and they are especially important because they help the child in developing socialization skills and building his human personality.

Keywords: fantasy, animals, toys, revival, miracle.